

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Synopsis Annalium Societatis Jesu In Lusitania

Francus, Antonius

Augustæ-Vindelicorum, M. DCC XXVI.

Annus 1603. Soc. 64.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-72313](#)

13. Emendo studiorum curriculo, totum se addixit missionibus obeundis, in Transtagana plurimum Provincia. Insignis fuit in erigendis sodalitiis Eucharistiae. Pasuum Domini, Virginis, atque in subsidium purgantium animarum. Auxit sacrarum imaginum cultum, innumeratas distribuendo, quas ipse stanno aut plumbo impresserat. Venerabilis P. Ignatius Martinus magnam de Joannis virtute habuit opinionem.

14. Quam bonus aliis, tam in seipsum crudelis. Suspenso fune de collo suo, cuius partes extremas innexuerat Crucifixi pedibus, se flagellis concidens clamabat, sic puniri vile mancipium, quod crucifixisset Dominum suum. Sæpe eodem apparatu altâ nocte in loco semoto voce stentoreâ ingeminabat, supplicium esse, quod DEUS justus Judex imperasset sumi de Joanne Rebello peccatore.

15. Cùm in supremo morbo pes ei refecandus foret, vincula, quibus alligari debebat, generosè respuit: sed Crucifixi simulacrum complexus tulit immotus sectionem. Id simulacrum, quo in missionibus est usus, hodie servatur Eboræ in cubiculo Magistri tironum. Sodalitates ab ipso instituta mortuo Rebello justa persolverunt; narraturque pro eodem diversis in locis centies cantatum officium defunctorum.

16. Anni superioris procella Collegii Portuenis Gymnasium firmius red. Gymnasium Portueni, & fidelitatem dedit. Jufferat Rex ob turbas excitatas carceri mancipari trium viros senatus urbani: ipsos tuendos, atque liberandos Regis irâ suscepit Societas, quam adeò oppugnârant. Admirati charitatem sibi ipsis succensabant, quod tam infensi fuissent Collegio. Erigitur insuper Sodalitas pro scholasticis, cui nomina dedere Episcopus, urbis summus Praefectus, Comites Tarouensis, Penaguiensis, Senatores Concilii Regii, & præcipua Nobilitas.

17. Conimbricæ die dicatâ S. Michaëli Archangelo sumpsit exordium Sodalitium Conimbricæ Opificum consecrata Virgi de Nivibus, que indies magis est florescit. Supplicatio Brachiaræ supplicatio de passibus Domini.

18. Consensit P. N. Claudio, ut unus è nostris in Domo Professa Latij sermonis leges traderet filio primogenito Proregis. Volebat is, ut Magister adi- ret quotidie palatum, ibique adolescentem instrueret. Verùm declinavit Provincialis, ne præberetur anfa Dynastis aliis rem candem petendi, quibus sine multis incommodis satisfieri non poterat.

19. Theotonius Eborense Archiepiscopus, Matriti apud Regem de Theotonius summi momenti negotiis acturus, die 29. Julii ad æternam quietem corpore moritur. solitus convolavit. Cadaver Eboram deductum in Coenobio PP. Capuccinorum extra muros conditum est. Plurimum favit Ecclesiæ Japonicæ, nostrisque in ea vinea laborantibus, quorum sudores apud eas gentes typis mandari fecit opere dictato Heroibus nostris Francisco Xaverio, & Simoni Rodericio. Hujus cineres decreverat, facultate jam obtentâ, condere sepulchro marmoreo; Mors opus prohibuit. Theotonii Successor à Rege nominatur Alexander Brigantinus.

Annus 1603. Soc. 64.

Graviores totius Provinciæ Patres convenerant ad comitia pro eligendo Conventus Procuratore Romam mittendo. Favere suffragia P. Doctori Franciso Provincialis, Pereiræ. Unum è postulatis erat, ut singulis Sabbathis Litanie Virginis aliarum loco, quas Sanctorum vocant, recitarentur. Pater N. Generalis rem commisit arbitrio Provinciæ Præsidis, invaluitque deinceps hujusmodi pia consuetudo.

2. Quindecim in duas divisi naves Indicam expeditionem suscepserunt, Profecti ad octo Lusitani, ex Italia reliqui. Eos inter numerabatur P. Antonius Proensa Fundanensis, qui egregiam operam præstitit in contagio Conimbricensi; Joan-

nes Metella Martyr in Ceilamo; & P. Camillus Constantius in Japonia pro fide defensa flammis exustus.

Primus lapis
tirocinii Ulys-
sipone,

Res Domus
Professæ.

Moritur P.
Gonsalus
Leitus.

Moritur P.
Ferdinandus
Vasaeus.

Sodalitas pro
Academicis

Missiones.

Mors Bartho-
lomaei Sancii,

P. Emman.
Pimenta,

3. Sollicitè haec tenus quarebatur locus pro ædificio tirocinii Ulyssiponensis. Placuit tandem fabricam struere in villa à Fundatore donata, & à monte Oliveti dicta, in ea regione, quam vocant Cotoviam. Die 23. Aprilis positus ædificii primus lapis, ipso Fernando Tellio Fundatore suâ præsentia celebratum augente. Ut redditus omnis in ædificio confruendo absumeretur, citiusque perfici posset, tyrones Campilidi pars Eboram, pars missi Conimbricam.

4. Aliquæ pestis scintilla Ulyssiponem terrerunt, ast ope SS. Rochi, Sebastiani, & Gregorii Thaumaturgi extinxerat. Horum Reliquæ in templo Domus Professionei venerationi expositæ omnibus suè præsidium; præprimis faciæ tangentes Oranium D. Gregorii tumoribus è pestilentia ortis admotæ dissipabant luem. Aës, quod Senatus urbicus dabant in subfidium pauperum infectorum, noluit expendi, nisi per Coadjutorem Domus Professæ: cum ex labore ægrotasset, numos Praepositus remisit Senatu, hic alium substitui postulat Coadjutorem. Quatuor oppida stabili missione sunt exculta per Domus Professæ operarios; in eis fuit Mons major novus, ubi magna dissidia composueré. Obteni insuper tercentum Cruciat, quibus è regione carceris, ut vinci sacrum audire possent, facillum surrexit.

5. In ea Domo 19. Aprilis vitæ & laboribus finem imposuit P. Gonsalus Leitus Brigantinus. Aetatis numerabat annos octo supra quinquaginta, trium torum solemnum Professus. Strenue rem egerat Ulyssipone lue afflatis succurrendo. In missione cum P. Gaspare Ferrazio morbum supremum contraxit. Creditum est ambobus in odium virtutis propinatum esse venenum, quo sublatus de medio Gonsalus: Ferrazii sic impostherum affecta fuit valetudo, ut pacos, quos vixit, annos maximos inter dolores egerit. Die 28. Januarii ibidem spiritum efflavit P. Ferdinandus Vasaeus sexagenarius. Adventaræ ruper ex illa consumptus labore navigationis. Annos plurimos contriverat Ethnicorum Conversioni operam impendendo.

6. Progressum & finem saepe non respondere initio docet sodalitum BB. Virginis ab Expectatione institutum Conimbricæ pro Doctoribus, Professoribus, & scholasticis Academicis, magnòque coepit plausu. Certatum scripsere nomen. Adstitit concioni Episcopus Castelbrancus jam designatus Lusitanæ Pro-rex. Martyria Episcopus Sacrum fecit. Academia Rector sacram distribuit synaxim. Hæc sodalitas tanto erecta fervore & plausu, sic paulatim refixit, ut vix fusile sciatur.

7. Duodecim ex eodem Collegio sacerdotes, velut totidem Apostoli, missionibus occupabantur. Tironum peregrinationes multorum excitavérunt pietatem. Accidit, ut Episcopus Conimbricensis diœcesim Iustrando tyrones tres obvios haberet, qui inter campi frutices nixis genibus orationis solitæ transfigebant. Ille defixus hærere tam pio spectaculo, adolescentes blandè compellare, paternoque amore complecti, ac in seipso pietatis sensum experiri. Abroritii vir Nobilis Judici rapiens virgam, muneris sui insignie, fregit, ipsius fragmento per summam injuriam verberavit. Frustra conabantur multi eos conciliare: id triunculi ausi sunt: fusis prius ad Cœlum precibus, negotium aggrediuntur, & successu felice terminant. Res apud omnes tantam peperit admirationem, ut ex finitimis oppidis multi dederint epistolas gratulatorias & Eu-

charisticas.

8. Eboræ 30. Septembris corporis custodiâ liberatus est Bartholomæus Sancius Coadjutor Hispanus. Supputabat aetatis annum quartum supra sexagesimum, quadragesimum quartum Societatis, singularis cultor magna Matris: cum externis alios sermones non miscuit, nisi de rebus divinis. Ibidem calendas Octobris ad æterna sele recepit tabernacula P. Emmanuel Pimenta Scalabitanus, sexagenario major, tria vota solemniter professus. Aequavit sui temporis optimos Poetas. Annis 14. egit Praefectum studiorum Conimbricæ, bis

octo

octo Eboræ. Indeſſus erat in exercendis nostris ministeriis: ſe totum confor-
mabar ad apices Instituti nostri: neminem ſeu facto, ſeu verbo laedere observa-
tus eſt. In eodem Collegio ultimam lineam tranſiliſt P. Ruyſius Valsæus, nata- Mors P. Ruyſius
fii Valsæi.

lēm fortius lucem Tavordeli in diocesi Portuenſi. Non excedebat atatiſ an-
num vigefimum octavum. Spiritualia exercitia, P. Joannis Rebelli exemplo,
de genibus peregit.

9. Ex Eborenſi Collegio in ſeptr̄ diversa oppida ſacerdotes profeſti Mifiones.

Sunt ad Societatis ministeria per verni ſejunii tempus obeunda. Duo Abran-
tium (oppidum ad ripam Tagi ſitum) adiérunt. Etenim oppidanī permoti Co-
nimbricensium tironum, de quibus ſupr̄, exemplis, & fructu collecto ex piis
eorum exhortationibus, poſtularunt ſacerdotes ad ſe mitti. Peregrinationes
Eborenſium tironum non caruere grandibus emolumentis. In oppido quodam
a multis annis vir unus focebat odium inſtanabile; Feria quintā majoris hebdo-
mada Parochus coram populo per Numen Eucharifticū, quod manu tenebat,
hominem rogar, inimico daret veniam. Negavit obſtinatus, etiam ſi idem
Dominus Crucem bajulans adiellat; majus fore miraculum id odium extingui,
quām fuſcitat de mortuis Lazarum. Narrata tironibus offenſio publica. Deo
négotium commandant: animos hominem conveniunt, quā Verbis, quā lacry-
mis oppugnant cor faxeum. Triduum in eo labore sanctā quādam pertinaciā
infumptum, donec emolitus tot precibus & fletibus manus dedit, atque ex ani-
mo condonavit. Ajebat poſtea, ad illud tempus vitam ſe duxiſſe inter dæmo-
nes, per Apoſtolorum tirones ex inferis emerſiſſe.

10. Brachara nobis donavit liberaliter turrem ad producendum ædifici- Turris Bra-
chare.

um. Donationem confirmavit Archipræſul Urbis dominus. Existimo illam
effe turrem, in qua volventibus annis ampla eft conſtructa bibliotheca.

11. Domus Professa Villavifſolana Olivensam & Helviam ſacerdotes ex- Res Villavifſo-
pedivit ad miffiones peragendas. Cū in facello Ducis Eccleſiaſtes noſter in ſola,

otioſos inveheretur, dixit, etiam in palatio optimum videri, ſi quiske ſuā di-
ſtineatur occupatione; ſi vitari otium multæ malitiæ Magiſtrum. Eādem die
coepit Ducis conjux acu pingere, mater Catharina filia legere, quas lequitur
Gynæcæum.

12. Emmanuel Cerveira ſummus rei Lufitanæ per Angolam Præfectus Res Angole.
bellum movit contra Regem toties perfidum. Lufitanos comitabatur P. Georgius
Pereira, viſu tam debilitato, ut ne horas Canonicas recitare poſſet; uni-
cum de B. Virgine, quōd memoriā teneret, faciebat ſacrum ex induſto Pon-
tificio. Omníbus tamen ingenti erat ſolatio virtus illius, & authoritas.

13. Ex Angolana Residentia 29. Martii Cœlum petuit optimus ſenex P. Moritur P.
Balthasar Alphonſus. Vitam exorſus eſt Portelii in diocesi Eborenſi. Annis Balthasar
Alphonſus.

ferè trīginta defudavit apud eas nationes in dilatanda fide, & juvandis Lufitanis
apud barbaros militantibus. Iuſtis erat in evertendis idolis; inſignis quoque
fama apud Venerabilem virum Balthafarem Barreiram. Ejus vitam, & ſacras
expeditiones ſcribo in opere de domicilio tironum Eborenſium.

Annus 1604 Soc. 65.

I.

A Iero anni mense Provinciæ gubernacula aggreditur P. Antonius Maſca- Novus Pro-
renius, Collegii Conimbricensis Rector, vir ad omnia ſumma natus, pru-
vincialis.

dentia & virtutibus inſignis. Haud multò poſt grandis expeditio, huic
Provinciæ ſuſcipienda, ei obvenit. Infani Mahometis lex per Guineæ regio-
nes in Africa propagabatur: indies magis nationes illas hujusmodi error im- Initium Refi-
plicuit, ut fierent Evangelicis veritatibus inacceſſa. Philippus Rex veneno latè dentis Capit-
ob arces, quas Lufitanus tenebat præſidio ad mari oram; ſimilque occur-
rit